

МІНІСТРЕСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ  
СТУСА

**КАМІНСЬКА МАРІЯ ГЕННАДІЇВНА**

Допускається до захисту:  
в.о. завідувача кафедри  
міжнародних відносин і зовнішньої  
політики,  
д.е.н., доцент  
В. В. Лимар  
«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2022 р.

**СУБ'ЄКТНІСТЬ ЯПОНІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ**

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та  
регіональні студії

**Кваліфікаційна (бакалаврська) робота**

Керівник:

Касьянова М.М., професор кафедри  
міжнародних відносин і  
зовнішньої політики, д. п.н.

Оцінка: \_\_\_\_ / \_\_\_\_ / \_\_\_\_

(бали за шкалою ЄКТС/за  
національною шкалою)

Голова ЕК: \_\_\_\_\_

**(підпис)**

Вінниця - 2022

## АНОТАЦІЯ

Камінська М.Г. Суб'єктність Японії в сучасному світі . Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, громадські комунікації та регіональні студії», спеціалізація “Міжнародні відносини”. Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця , 2022. -46 с.

У кваліфікаційній (бакалаврській) роботі досліджено суб'єктність Японії в сучасному світі. Показано етапи розвитку та становлення японської суб'єктності. Встановлено головні загрози для реалізації інтересів державі на сучасній міжнародній арені .

Ключові слово : Суб'єктність, зовнішня політика, державний інтерес, ідентичність, менталітет, зовнішньо-політична стратегія, співробітництво, демілітаризація .

## ABSTRACT

Kaminska M Subjectivity of Japan in the modern world. Specialty 291 "International Relations, Public Communications and Regional Studies", specialization "International Relations". Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia ,2022. – 46 s.

In the qualification (bachelor's) work the subjectivity of Japan in the modern world is investigated. The stages of development and formation of Japanese subjectivity are shown. The main threats to the realization of the state's interests in the modern international arena are identified.

Key words: Subjectivity, foreign policy, state interest, identity, mentality, foreign policy strategy, cooperation, demilitarization.

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ І .СУБ'ЄКТНІСТ ЯПОНІЇ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	
1.1 Проблеми мирного врегулювання. Сан-Франциська мирна конференція.....	7
1.2 Післявоєнні реформи та становлення представницької демократії в Японії.....	11
РОЗДІЛ ІІ. СУБ'ЄКТНІСТЬ ЯПОНІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	
2.1 Формування японської політичної системи.....	18
2.2 Зовнішня політика Японії на преломному етапі.....	23
РОЗДІЛ ІІІ. ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЯПОНСЬКОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ	
3.1 Загрози та проблеми Японській суб'єктності в сучасних міжнародних відносинах.....	26
3.2 Перспективи розвитку геополітичної суб'єктності Японії.....	31
ВИСНОВОК.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ.....	40

## ВСТУП

З кінця Другої світової війни минуло 76 років, а світ й досі не може забути ті часи. Наслідки страшного минулого, та те як за нього розплачуються, ми можемо бачити й зараз на прикладі країни, що має величезний економічний потенціал та майже не має політичної сили на міжнародній арені. Японія досі повинна виборювати звання «нормальної» країни та право формувати свої національні інтереси та політичну стратегії незалежно від інших акторів.

Головною загрозою Японської самостійності, є асиметричні відносини з США. З моменту окупації Японії союзниками, яка тривала більше шести з половиною років, з кінця серпня 1945 і до кінця квітня 1952 року [3], окупація не завершилась, а лише набула іншої форми. Відома «Девята стаття» конституції Японії, перетворила країну на базу збройних сил Сполучених Штатів Америки та унеможливила самостійно відстоювати свої інтереси. Японія намагається зрівняти ці відносини, шляхом поправок до статті, а саме можливості мати мінімальну військову силу для самооборони, але це не змінює картини в загальному.

Однак відмовитись від американського захисту буде означати стати буквально легкою здобиччю для своїх ворогів, таких як КНДР та Росія. Отже потрібно шукати варіанти при яких зберігаючи військову підтримку США Японія не потрапить під її політичний вплив, як це відбувається зараз.

Проблема залежності Японії від свого сильного союзника виражається не лише у військовій сфері, але й впливі на саме суспільство. Країна, що не мала тривалого шляху до демократії, а просто в один крок, можна сказати примусово, стала такою, втратила свою чітку приналежність до Азії, але не набула приналежності до Заходу, залишившись між двома категорично протилежними цінностями та культурами японці не можуть

сформулювати свою чітку позицію стосовно в якому напрямку вони б хотіли, що б їх держава розвивалась. Патерналізм в середині країни спричиняє проблеми само ідентифікації населення, що грає важливу роль у само ідентифікації по відношенню до всього світу. Звісно, це означає, населення схильне доволі легко переносити зміну ідентичності, яка може змінюватись через вплив зовнішніх факторів, але це також означатиме, що при будь-якій загрозі населення проявить покору до сторони що є сильнішою. Не дивлячись на багатовікову історичну спадщину, Японці адаптуються до зовнішніх чинників з метою гармонізації ситуації як в середині країни, так і за її межами.

Отже, проблема полягає в тому, що суб'єктність Японії в сучасному світі питання досить спірне, оскільки сама країна знаходиться під впливом зовнішніх чинників. Держава не здатна самотійно формувати та реалізувати свої регіональні, політичні та національні інтереси. Окрім цього вона все більше втрачає свою силу політичного гравця на міжнародній арені, оскільки, як правило підтримує рішення США. Після напруження відносин між країнами за часів Трампа, варто зробити висновок, що США не завжди будуть виступати в ролі «захисника» і Японії варто сформувати власну чітку позицію, в іншому разі країна ризикує поступово втратити власну ідентичність та потрапити у повне підпорядкування Сполученим Штатам.

**Метою дипломної роботи** є дослідження формування суб'єктності Японії після Другої світової війни і до сучасності. Виявлення головних загроз для поглиблення японської суб'єктності на сучасному етапі та зпрогнозувати зовнішньополітичну поведінку Японії та як це вплине на реалізацію головних інтересів держави на міжнародній арені.

**Завданням дослідження,** є виявлення проблем мирного вреголювання між Японією та Сполученими Штатами, дослідження ролі Сан-Франциської мирної конференції, дослідити вплив

внутрішньополітичних чинників на суб'єктність Японії, проаналізувати суб'єктність Японії в післявоєнний період та на сучасному етапі, розробити варіанти політики, що допоможуть вирішити виявлені проблеми.

**Об'єктом дослідження** є питання суб'єктності Японії в сучасному світі.

**Предметом дослідження** є здатність Японії самостійно реалізувати свої державні інтереси на сучасній міжнародній арені.

**Теоретична та практичне значення одержаних результатів** полягає у застосуванні результатів дослідження для подолання існуючих проблем.

**Кваліфікаційна робота складається** з вступної частини, трьох розділів кожен з яких містить два підрозділи, висновків та списку використаних джерел та літератури

## РОЗДІЛ 1.

### СУБ'ЄКТНІСТЬ ЯПОНІЇ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

#### 1.1 Проблеми мирного врегулювання. Сан-Франциська мирна конференція

15 Вересня 1945 року Імператор Японії Хірохіто звернувся до своїх громадян з інформацією про те, що Японія приймає умови декларації прийнятої Сполученими Штатами Америки, Великобританією, Радянським Союзом та Китаєм. В своїй промові імператор наголосив, що продовження війни принесе не лише людські та матеріальні втрати з боку Японії, але й несе в собі загрозу для всього людства . [30]

Оскільки головними супротивниками Японії були переважно Сполучені Штати Америки, саме вони почали активну окупаційну політику що до Японії. Адміністрація Америки діяла згідно з принципами демократизації, демілітаризації, декартелізації Японії. Для місця офіційної капітуляції Японії Трумен обрав USS Missouri, лінкор, який пережив значні дії в Тихому океані і був названий на честь рідного штату Трумена. Макартур, якому було доручено головувати над капітуляцією, відклав церемонію до 2 вересня, щоб дати час для прибуття представників усіх основних держав Альянсу.

У неділю, 2 вересня, військові кораблі союзників стали на якір у Токійській затоці. Над палубою « Міссурі » майоріли прапори Сполучених Штатів, Великобританії, Радянського Союзу та Китаю. Одразу після 9 ранку за токійським часом міністр закордонних справ Японії Мамору Сігеміцу підписав від імені японського уряду. Тоді генерал Йошідзіро Умезу підписав контракт з японськими збройними силами, і його помічники плакали, коли він ставив свій підпис. [30]

Прийнята під натиском американської сили конституція передбачала повне розброєння та заборону на будь-яке накопичення

військової сили. Країна втратила можливість захищати власну безпеку та набула сторожового пса на власній території. Окрім цього, американці розпочали процес реформування, що ознаменувало зовсім не притаманні для Японії тих часів демократичні перетворення. Країна опинилася під ковпаком Заходу.

Процес реформування розпочав викривлення японської культури. В воєнний період в японцях активно виховувалась гордість за свою армію, це проявлялось в настільних іграх, фільмах, дизайну одягу і так далі. Молодше покоління яке виховувалось в таких умовах вбачали в військових своїх героїв. З приходом американців, більша частина цієї культури була заборонена, навіть після закінчення окупації відношення до самої професії військового безповоротно змінилося [63]

Впродовж довгого періоду питання мирного вреголювання між Сполученими Штатами та Японією не було вирішено. Умовно цей процес можна поділити на три етапи.

Перший, вступ СРСР у війну проти Японської Імперії. Територіальний конфлікт між цими державами розпочався ще до Другої світової. Напад Японією на Монголію в 1938-1939 рр., що була союзницею СРСР, спровокував протистояння збройних сил Японії та Радянського Союзу. Друга світова війна стала приводом для СРСР висунути Імперії свої вимоги, а саме збереження чинного стану МНР, повернення Радянському Союзу Південного Сахаліну й передання йому Курильських островів.

26 червня 1945 р. США, Англія й Китай ухвалили Посдамську декларацію, що вимагала від Японії капітуляції й викладала принципи, які буде запроваджено після цього: демілітаризація та окупація для забезпечення гарантованого виконання умов, проголошених декларацією, покарання воєнних злочинців, демократизація країни. [18]

Перший етап знаменує початок майбутньої перетворень для Японії . Капітуляція країни була не менучою, навіть без ядерного удару з боку Америки , японія несла колосальні втрати,та втратела сильного союзника в обличчі Німеччини, так чи інакше капітуляція була б не менучою. Прийняті умови декларації стали початком окупаційної політики стосовно імперії .

Другим етапом, є період після офіційної капітуляції Японії та початку окупації з боку американської адміністрації. В перші два роки було проведено найбільш фундаментальні зміни для Японії та її громадян. Було проведено безліч судових процесів, аби покарати країну за її мілітаризм та експансію, розпущено всі військові утворення та було заборонено приймати участь у політичній діяльності для всіх колишніх військово службовців .

У 1947 році радники союзників продиктували нову конституцію лідерам Японії. Деякі з найглибших змін у документі включали зниження статусу імператора до статусу номінального глави без політичного контролю та надання більшої влади в парламентській системі, просування більших прав і привілеїв для жінок, а також відмову від права вести війну, що передбачало ліквідацію всі необоронні збройні сили. як частина зусиль по перетворенню економіки на капіталістичну систему вільного ринку. [58]

Таким чином, крок за кроком Японія розпочала шлях до втрати власної ідентичності та асимілювати власні цінності під західні. Оскільки головною задачею окупаційної політики було реформувати владу Японії під інтереси та цілі США .

Отже,Сполучені Штати не передбачали можливості створення лояльної Японської держави . Але враховуючи те, що не лише США брали участь у війні з Японією, потрібно було створити якийсь міжнародний орган, який мав підготувати підписання угоди. Таким органом стала

Далекосхідна консультативна комісія (ДКК) до складу якої входили: США, СРСР, Китай, Великобританія, Франція, Австралія, Нова Зеландія, Канада та Нідерланди. Робота ДКК мала дорадчий характер, її функції передбачали, обмежування надання рекомендацій головнокомандуючому генералу МакАртуру. В грудні основною метою комісії стало формування принципів щодо післявоєнного врегулювання з Японією.

Слідом було створено Союзна раду для Японії. Основною функцією даного органу були консультації. Першим головним досягненням цих органів стало підписання документу під назвою "Основна політика відносно Японії після капітуляції". Там було сказано, що основними завданнями і окупаційного режиму, і основних органів щодо Японії було створення демілітаризованої і демократичної Японії.[67]

Іншими серйозними документами, створеними спільно ДК та СР, були рішення:

- Про покарання японських військових злочинців,
- Про реституції пограбованої власності,
- Про скорочення військово-промислового потенціалу Японії.

Третім етапом мирного врегулювання між Японією та Заходом стало проведення конференції у Сан-Франциско 1951 року учасниками якої стали 48 держав союзниць. Метою коференції було задекларувати мир у Тихоокеанському регіоні, що передбачало відновлення Японії як демократичного повноправного члена міжнародного товариства. Обумовлювала питання сплати японським урядом компенсацій державам-союзницям. Разом із Договором про безпеку, укладеним між Японією та США, був одним із наріжних каменів «Сан-Франциської системи».

Прийнята під натиском американської сили конституція передбачала повне роззброєння та заборону на будь-яке накопичення військової сили. Країна втратила можливість захищати власну безпеку та набула сторожового пса на власній території. Окрім цього, американці

розпочали процес реформування, що ознаменувало зовсім не притаманні для Японії тих часів демократичні перетворення .

Одразу після підписання мирного договору,СРСР почали налагоджувати дипломатичний зв'язок з Японією. Хрущов запропонував мирний договір з пунктами про припинення війни з Японією, налагодженням дипломатичних відносин та в кінці, відмовою Японії від територіальних претензій з приводу Курильських островів.Японія погодилась на все, за умови збереження своїх територіальних претензій . Лише в жовтні 1956 р. була підписана радянсько-японська декларація про припинення стану війни та відновлення дипломатичних і консульських відносин. СРСР відмовився від репарацій і погодився повернути Японії полонених. Проте домовитись з територіальних питань не вдалося.

Таким чином, «договір безпеки» й адміністративна угода стали юридичною основою для продовження перебування американських військ і баз на території Японії, певною мірою обмежили її суверенітет та оформили створення японо-американського військового союзу.За умовами «договору безпеки» США легко могли втягнути Японію в руйнівну війну всупереч її бажанню та навіть без її відома. Фактично цей договір прив'язував Японію до системи військових блоків, створених під егідою США.

Отже,проблема мирного вреголювання полягає в комплексі складних питань,що не давали встановити мир в тихоокеанському регіоні.Протягом шести років,статус Японії не був остаточно визначенним,а військові дії остаточно завершеними.Безліч реформ та перетворень , що зазнала Японія під час окупації Сполученими Штатами Америки,вплинули на культуру держави та її “приналежність” до Азійських країн .

## **1.2 Повоєнні реформи та становлення представницької демократії в Японії**

Японія є зразковим прикладом проведення багатоетапної довготривалої реформи децентралізації та є країною з глибокими традиціями, стабільною, прогресивною та процвітаючою економікою. Окрім того, що Японія відома у світі як країна з потужною ієрархічною центральною владою, вона має глибокі корені автономії, які завжди існували в політиці, суспільстві й економіці Японії і процвітають сьогодні в різних формах, зокрема, у міському житті.

Після підписання капітуляції Японія почала зазнавати різких перетворень. У 1947 році вступила в дію нова Конституція Японії, в якій закріплено право народу Японії на місцеве самоврядування. Місцеве самоврядування передбачає безпосереднє обрання губернаторів, мерів і членів асамблей (місцевих рад).

Реформування у внутрішній та зовнішній політиці японії, в першу чергу передбачало встановлення демократичної системи в середині країни, для забезпечення миру як на регіональному так і на світовому рівні. Сполучені Штати почали процес впровадження принципів демократії з дозволу створення провспілок та політичних партій. Імператор став лише символом, але став важливою фігурою у відбудові позитивного іміджу держави.

Метою цих змін було проголошено: демілітаризацію країни; демобілізацію збройних сил і покарання військових злочинців; усунення перешкод на шляху відродження демократичних трендів японського суспільства; встановлення основних прав і свобод людини. Японія відмовилася від економічної автаркії й поступово увійшла у світову капіталістичну економіку. Політична модернізація здійснювалась за американською «моделлю», але ідеологічне забезпечення їй надала т. зв.

Доктрина Йошиду, націлена на досягнення післявоєнної стабільності. Конституційна реформа Японії 1945-47 рр. закріпила три демократичні принципи: народного суверенітету; дотримання прав і свобод людини; пацифізму – відмови від війн і регулярної армії. Але поширення західних цінностей і «культ модернізації» призвели до послаблення традиційних японських політичних інститутів і моралі, а через швидку індустріалізацію і монополізацію загострилися соціальні проблеми. Тільки в 1985 р. отримала реалізацію доктрина «софтономіки» – японська версія постіндустріального суспільства, як комплексне забезпечення національної безпеки, що проголосила «м'який» буржуазний індивідуалізм у межах традиційних соціальних зв'язків.

Звісно якщо говорити про японську демократію як демократію заходу, можна побачити безліч відмінностей, що не є дивним, адже традиційний соціокультурний момент та етико-психологічні особливості національного генотипу внесли корективи до японської демократії, яку типологічно важко зарахувати до "класичної". Японія – це відкрите суспільство закритих груп. Іншими словами, американська демократизація Японії створила демократичну макроструктуру у вигляді конституції, парламентської демократії, багатопартійності та інших атрибутів класичної демократії, але глибоко у соціальні групи вона проникнути не змогла через те, що спрацювали японські традиційні структури.

Насильницьке введення демократії увінчалось успіхом, однак, як і все минуле в Японії, демократія також набула своєї специфіки, що відрізняє японський варіант від його американського прообразу. Так, в США абсолютне верховенство має закон, єдиний всім. Він регулює життя, до нього апелюють громадяни.

У Японії теж існують закони, але тут набагато рідше, ніж у США вдаються до захисту закону. Доведення справи до суду – міра крайня. Японці вважають за краще використовувати спочатку всі традиційні

можливості залагодження конфлікту, не порушуючи гармонії у цій соціальній громаді, намагаючись не завдати шкоди престижу один одного. Таким шляхом готуються і важливі політичні рішення. Їхні ініціатори ніколи не звертатимуться одразу відкрито до громадської думки за порадою. Спочатку у справу вступає традиційні механізм узгодження, і вже на тій стадії, коли досягнуто консенсусу між тими, від кого залежить рішення, настає стадія формального звернення до суспільства.[27]

Політичній системі Японії властиві всі ознаки західної демократії, а саме загальне виборче право, багатопартійна система, поділ влади, гарантія рівноправності громадян. Як не важливі всі ці демократичні інститути власними силами, вони є причиною, базою для нормального функціонування політичної, економічної, соціальної систем людини, виникнення атмосфери взаємної довіри і терпимості.

За всієї універсальності принципів демократії вони відчують у суспільстві постійний вплив із боку його політичної культури, традицій, релігії, причому цей вплив особливо значно в азіатських суспільствах. Останні зазвичай досить швидко сприймають зовнішні форми демократії, але нерідко вкладають у неї уявлення, що історично склалися, про взаємодії між народом і владою, про принципи справедливості, добро і зло. Тому при дослідженні демократичного процесу в Японії необхідно як акцентувати увагу на західних елементах демократії, а й виділити тенденції, які дозволяють говорити про існування демократії японського типу.[27]

Наступним питання в формуванні Японської демократії є вплив демократичних інститутів на повоєнне економічне процвітання країни, що ставить під сумнів виведення деяких прихильників початку ринкових відносин у межах авторитарного правління. Після поляризації політичних сил в Японії, з'являється таке поняття як “ керована демократія” Саме ця

структура найбільшою мірою сприяла економічному та соціальному розвитку Японії. Для цієї структури найбільш показовими є наступні явища.

Зростає рівень захисту робочого класу. Пролетаріат долучається до керівництва. Роль профспілки стає дедалі значущою в управлінні компанії. Відбувається асиміляція позицій усіх політичних партій. Відсутність опозиції європейського типу призвела до формуванню в Японії фактично однопартійної структури.

Культура колективізму Японії стала ще одним фактором створення “керуваної демократії”. Японці виховані в дусі сприйняття себе, як частини колективу, що, в свою чергу, взаємодіє з іншими групами та складається у суспільство загалом, на відміну від європейського погляду на суспільство як сукупність індивідуальностей. Східний, зокрема японський, індуктивний спосіб мислення контрастує із Західним дедуктивним поглядом на світ. [16]

Окрім факторів які сприяли розвитку демократичного устрою, такі як, групова та ієрархічна свідомість народу, гомогенний характер японської нації, піднесення неонаціоналістичних настроїв, пов'язаних насамперед з економічними успіхами країни, існували фактори, що не дозволять керуваній демократії перетворитися на авторитарний режим. До них відносяться насамперед надзвичайно активне залучення Японії до світогосподарських зв'язків, процес інтернаціоналізації японського суспільства, усвідомлення японською елітою, що лише наявність спільних із західними демократіями ціннісних орієнтацій дасть Японії можливість вижити як процвітаючій державі.

Японія, держава, що не терпить різких то кардинальних альтернатив, тому на протязі всього процесу встановлення в Японії демократичної системи, можна прослідковувати характерні відмінності від стандартного західного зразку. Для Японців не є типовим руйнувати все, та

будувати щось принципово інше.Ця особливість допомагала країні зберегти свою культуру та ідентичність народу і в той же час рухатися в ногу з прогресом.На сучасному етапі подібна стратегія,вже виступає не як збереження культури та власних канонів,а скоріше сприяє їх асиміляції до нового порядку .

Важливо зауважити,що початок “нового” етапу політичного життя Японії в першу чергу передбачав нову політичну систему,для створення якої у японському суспільстві намагаються знайти хоча б орієнтовні,імовірні інституції нової системи.Під таким кутом зору аналізуються актуальні політичні проблеми,враховуються досвід та уроки минулого.Але з кожним десятиліттям тактика “будувати нове не руйнуючи старого” означала асиміляцію японських канонів до західної традиції.

Ще одним важливим фактором, є той факт, що демократія в Японії з'явилась примусовим шляхом. На відміну від країн Європи та Північної Америки в яких всі перетворення відбувалися поступово та структуровано, Японія не мала часу на адаптацію до нової систему .

Країна, що не мала тривалого шляху до демократії, а просто в один крок, можна сказати примусово, стала такою, втратила свою чітку приналежність до Азії, але не набула приналежності до Заходу, залишившись між двома категорично протилежними цінностями та культурами японці не можуть сформулювати свою чітку позицію стосовно в якому напрямку вони б хотіли,що б їх держава розвивалась.Патерналізм в середині країни спричиняє проблеми само ідентифікації населення , що грає важливу роль у само ідентифікації по відношенню до всього світу. Звісно,це означає,населення схильне доволі легко переносити зміну ідентичності ,яка може змінюватись через вплив зовнішніх факторів , але це також означатиме,що при будь-якій загрозі населення проявить покору до сторони що є сильнішою.Не дивлячись на багатовікову історичну

спадщину, Японці адаптуються до зовнішніх чинників з метою гармонізації ситуації як в середині країни, так і за її межами .

Основну політику японської дипломатії можна узагальнити так:

По-перше, це сприяння дипломатії миру, заснованої на діалозі, як нація, яка щиро прагне миру у всьому світі, і сприяти міжнародній стабільності. Для цього Японії необхідно посилити співпрацю з країнами, які поділяють спільні політичні ідеали та економічні та соціальні системи, а також здійснювати широку дипломатичну діяльність, що виходить за межі відмінностей у політичних системах і позиціях.

По-друге, це активно сприяти міжнародному співробітництву та відігравати роль, що відповідає міжнародному становищу Японії, щоб сприяти вирішенню спільних проблем, які стоять перед країнами світу, та гармонійному розвитку міжнародного співтовариства в цілому.

Ця основна політика слугуватиме гарантії стабільного розвитку Японії та її внеску в мир і прогрес у світі в сучасному міжнародному співтоваристві, де націоналістичні тенденції стають сильнішими та різноманітними, а взаємозалежність посилюється.[41]

Отже, існує дві головні особливості Японської демократії. Перша-Конструктивна, Японія використовує парламентську демократію в стилі Вестмінстера. Главою держави є Імператор, так само як королева Єлизавета є главою держави у Великобританії. Голова уряду, прем'єр-міністр, є місцем, де інвестується фактична виконавча влада.

По-друге-культурна. У Японії дуже мало прихильників Ліберал-демократів, правоцентристська партія, керують Японією з 1955 . У цих дискусіях існує набагато більше консенсусу. Важко заперечити процес публічних дебатів, тому що вони, звісно, роблять це енергійно, але їй бракує ворожості американської політики. Уявіть, що кожен прем'єр Японії, починаючи з Йосіди Сігеру, є сумішшю Ейзенхауера, Рейгана та Клінтона, і ви маєте культурні норми Японії в американському контексті.

Уряд також відіграє набагато більшу роль в економіці, що американці ніколи б не схвалили. Японські прем'єр-міністри також не мають тенденції займати посадове місце тривалий час. Сіндзо Абе обіймав посаду прем'єр-міністра протягом 8 років, і він є найдовшим прем'єр-міністром (на значну кількість) у післявоєнній Японії, незважаючи на відсутність обмежень на термін у парламентській демократії.



## РОЗДІЛ 2

### СУБ'ЄКТНІСТЬ ЯПОНІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

#### 2.1 Формування Японської політичної системи

В продовж двох років після капітуляції Японії, політична система країни зазнала кардинальних змін. Не можливо розглядати питання формування політичної системи Японії, без врахування фактору військової окупації. Саме під час керівництва головнокомандувача Макартура було запроваджено конституцію, яка була складжена американською адміністрацією та було проведено реформування уряду держави, що стало фундаментом для побудови нового політичного устрою в Японії.

Перші політичні партії в Японії з'явилися в кінці XIX століття, в результаті прискореного розвитку капіталістичного устрою. Вони склалися з Конституційної імператорської партії, партії Конституційних реформ, Патріотично-громадянської партії та Конституційно-ліберальної партії. Однак на початковому етапі політичні партії мали лише теоретичне значення та майже не виступали як актори політичної структури Японії, оскільки не мали чітко сформованої ідеології.

Із зміною політичної верхівки, коли на зміну самураям прийшли випускники університетів, що відрізнялися від перших високим рівнем освіти, своїм походженням та життєвим досвідом, лідируючою партією стає Партія друзів конституційної політики, яка мала походження від Конституційно-ліберальної партії. Не дивлячись на зміни в уряді країни, актуальними залишалися проблеми серед населення, політична неграмотність та низький рівень освіти стали стримуючими факторами для активної діяльності партійної системи в державі. Згодом, відбулося прискорення індустріалізації та модернізації Японської економіки. Зростання ролі підприємців в економіці держави призвело до

фінансування представниками бізнесу політичних партій, що могли захистити їхні інтереси в уряді .

Наступний етап “Демократія Тайсьо” став переломним моментом в для країни та її населення. Події першої світової - Вступ у війну США під гаслом «захисту свободи та демократії» та висування знаменитих «14 принципів Вудро Вільсона», хвиля революцій у Європі та прихід до влади у Великій Британії першого лейбористського уряду, продемонстрували для народу та уряду Японії необхідність змін у внутрішній та зовнішній політиці держави .

Головним принципом даного періоду можна зазначити формування такого уряду, який був би безпосередньо підзвітний єдиному виборному органу державної влади — палаті представників парламенту і базувалося б на розширеному залученні населення до політики. Остаточне закінчення трансформації політичної структури в напрям домінування партійних сил відбулося в 1924 коли в результаті "руху на захист конституціоналізму" коаліція трьох партій-Суспільство конституційної політики, Асоціації політичних друзів та Реформістський клуб домоглися повалення кабінету Кіеура Кейго та фактично заклали традицію «позмінного правління» двома найбільшими політичними партіями.

Саме в цей період в Японії були зроблені перші кроки до створення ліберальнішої моделі управління та впровадження базових демократичних цінностей. Політичні партії починають займати важливу роль в формуванні порядку денного Японської політики, відбулося запровадження загального виборчого права та було сформовано перші пролетарські партії .

З початком Другої світової війни в Японії починає встановлюватися мілітаристський режим. Управління країною переходить в голову командувача, саме армія починає займати роль головної керівної політичної сили в країні. Режим Японії тих часів почавно сити

антидемократичний, тоталітарний характер і служив мілітаризації промисловості і суспільної свідомості, згуртуванню і мобілізації суспільства на досягнення експансіоністських і завойовницьких цілей, на переділ світу і будівництво колоніальних імперій.

Наслідки Другої світової та мілітаристського режиму змусили політичну еліту прийняти рішення про необхідність трансформації політичної системи. Після підписання капітуляції Японія почала “грати за американськими правилами” але залигаючи за собою свою ідеологію. Так, модернізація політичної системи відбувалася за “моделью” Сполучених Штатів, але ідеологічне забезпечення їй надала так звана Доктрина Йошиду, націлена на досягнення післявоєнної стабільності. В умовах протистояння двох великих держав та відсутності військової загрози, Японія змогла зосередити сили на відновлення і розвиток промислового і технологічного потенціалу, підвищення життєвого рівня народу, становлення демократичних інституцій.

Політика прем'єр-міністра Йосіди Сігеру щодо післявоєнного відновлення Японії. Воно полягало у зосередженні ресурсів країни на економічному виробництві за підтримки добре підготовлених робітників, одночасно займаючи позицію Сполучених Штатів з питань безпеки та міжнародної політики. Ця політика призвела до вражаючого економічного зростання і продовжувала керувати економічною та зовнішньою політикою Японії протягом десятиліть. Однак до 1990-х років це створило новий набір проблем, з якими довелося боротися Японії. Великі торговельні дисбаланси та протекціонізм спричинили інтенсивний тиск ззовні, щоб усунути несправедливі торгові практики, тоді як всередині Японії підприємства з глобальними ринками вимагали більш гнучкої робочої сили та відкрити ринки для іноземних товарів. Японія також опинилася під тиском, щоб взяти на себе більшу частку міжнародного військового

тягаря, що передбачало зіткнення з недовірою суспільства до військових і тривалим пацифізмом . [67]

На сучасному етапі, тип політичного режиму Японії, визначається як представницька, або парламентська, демократія. Такий тип демократії означає наявність в суспільстві різних політичних інститутів: формування основних інститутів влади за допомогою виборів, які носять загальний характер, сама система виборів парламенту, що є вищим законодавчим органом, робота основних органів влади відповідно до принципу поділу влади, наявність багатопартійності і системи стримувань і противаг. Все вище перелічене не лише існує в японській політичній системі, але й має активний розвиток, що сприяє формуванню такої внутрішньої політики, яка забезпечує в цілому дуже успішне, результативне соціально-економічний розвиток.

Звичайно, досвід Японії показує, що поняття «демократія» для товариств різних цивілізацій і країн все-таки приймає інші форми. При всій справедливості не можна заперечувати, що на конкретні прояви демократичних інститутів і процедур величезний вплив надають соціокультурні особливості народу, етико-правова та інші прояви традицій політичної культури. В Японії, відповідно до визначення відбулася перетворення західної демократії на новий вид Японського зразка .

Отже, Японія пройшла довгий і нелегкий шлях від тоталітаризму до демократичного суспільства. Цей шлях був успішним зокрема завдяки вдалій політичній кон'юктурі, що склалася після Другої світової війни. Ідея наслідування більш передової моделі економічного і політичного розвитку розглядалася японськими політичними і діловими колами як найбільш ефективний шлях для відродження Японії.

Такою моделлю після Другої світової війни вони обрали США - найбільш сильну в економічній і політичній області світову державу. США пішли на надання Японії, як своєму союзникові на Далекому Сході

новітньої техніки і технології,сприяючи тим самим швидкому зміцненню і укріпленню японської економіки.Важливо підкреслити, що Японія імпортувала не лише ліцензії і технологію,але й американські концепції управління,маркетингу,і врешті решт,основоположні засади демократії американського зразка.

Причому вони не просто запозичувалися, але пристосовувалися до специфіки японської традиційної культури, характеру взаємовідносин у суспільстві. Це значною мірою і забезпечило успіх демократичних перетворень у Японії.

Роблячи загальний висновок можна відзначити наступні основні ознаки японської моделі переходу від тоталітаризму до демократії:

- Віднова від мілітаризації
- Орієнтація на досвід західних країн країн в політичних та економічних галузях
- Поєднання передового зарубіжного досвіду з традиційними японськими моральними і культурними цінностями.

Отже Японія водночас економічно потужна, а й політично залежна країна у сфері безпеки від могутнього союзника,який є її головним економічним суперником.Водночас Японія, хоч і знаходиться в Азії,через багатовікову ізоляцію не може достатньою мірою вважатися азіатською країною.Якщо ситуація залишиться незмінною існує ризик асиміляції цінностей Японії до західних.Країна може опинитися під повним контролем США,та втратити право на самостійну політику.Якщо розглядати народ Японії,як просто населення країни,ця проблема не буде для них життєво важливою,але якщо розглядати народ саме як націю,з її цінностями,менталітетом та історією,то тут існує ризик повного її знищення .

## 2.2 Зовнішня політика Японії на переломному етапі

Після поразки Японії у Другій світовій війні, країна опинилась під пильним контролем Сполучених Штатів Америки, в політичній, економічній та культурній сферах. Саме з цього моменту починається нерівноправні відносини між цими країнами. Конституція що була написана американською адміністрацією, та передбачала заборону на милітаризацію і Договір про безпеку між США та Японією є прикладом відносин між цими країнами.

Отже Сполучені Штати Америки після завершення Другої світової стали головним союзником для Японії, оскільки договір про безпеку є ключовим фактором забезпечення безпеки держави. Не зважаючи на поразку Японії а бою з американською армією та окупації, стосунки між країнами мають достатньо дружній характер. Сполучені Штати спонсорували членство японії в багатьох організаціях. Торгівля між державами є особлива важлива для обидві сторін.

Варто зауважити, що причиною участі Японії в Другій світовій війні, було для отримання контролю над ресурсами Південно-східної Азії. Після гіркого минулого війни, стосунки між країнами цього регіону та Японії мають натягнутий характер, але не дивлячись на це Південно-східна Азія зростає другим (після США) ринком експорту та постачальником важливих речовин для Японії.

В той же час можна побачити натягнуті стосунки між Кореєю та Японією. Не дивлячись на схожу ідеологію, релігію, письмо, жорстка колонізація Кореї Японією не дозволяє побудувати дружні дипломатичні відносини.

Після окупаційної політики Америки на території Японії, одною з головних загроз зовнішньої політики та безпеки держави, стала військова залежність Японії від Сполучених Штатів Америки. Тому головною стратегією зовнішньої політики стало підтримувати зв'язок із

Сполученими Штатами не втрачаючи пильності, та зосередити всі зусилля на економіку країни. Ці фактори військово-політичного союзу, який можна було охарактеризувати, як “економічна дипломатія”, відображав головний зовнішньо-політичний курс Японії та окреслював її поведінку на міжнародній арені.

У другій половині 70-х років з'явилися нові тенденції в міжнародному середовищі та внутрішньополітичному житті Японії, які стимулювали японське керівництво внести деякі корективи в зовнішньо-політичний курс та активізувати Японію на міжнародній арені.

Багато фахівців схильні вважати, що зовнішня політика Японії 60 - 70-х була бідна яскравими рішеннями, проте слід зазначити початок оптимізації дипломатичних відносин із КНР. Визнанням міжнародних заслуг Японії стало і присудження в 1974 Нобелівської премії миру колишньому прем'єр-міністру Сато Ейсаку, з правлінням якого пов'язувалися «три неядерні принципи» і золотий вік «японського економічного дива».

Найбільш кардинальні зміни у зовнішній політиці Японії, а також залучення країни до глобальної військово-політичної стратегії Заходу припали на першу половину 80-х років, у той період до влади в США прийшла адміністрація Рейгана, а в Японії уряд Я. Накасона.

В кінці XX століття світовий порядок став зазнавати кардинальних змін. Закінчилася холодна війна, кануло у минуле протистояння Сходу та Заходу, геостратегічна ситуація навколо Японії ускладнилася, звичні за останні тридцять років зовнішньополітичні уявлення знову потрібно було розбудовувати. В умовах поступового формування нового світового порядку зміцніли і голоси тих, хто став вимагати від Японії відігравати політичну роль, що відповідає її економічній могутності. Цей виклик зазвучав особливо гостро під час війни у Перській затоці, тоді багатонаціональні сили намагалися стримати агресію Іраку проти Кувейту.

Ми вже наголошували на тому,що після війни в умовах існування мирної конституції в Японії запанували пацифістські погляди та напрямок сил самооборони за кордон став табу.Іншими словами, не маючи можливості зробити свій внесок у формі спрямування в район бойових дій організованого людського контингенту,країна вранішнього сонця вважала правильним внести грошовий внесок у сумі 30 млрд.дол.на покриття витрат на стримування агресії та надання допомоги країнам,що межують з районом бойових дій.Проте на неї обрушилися з критикою,охарактеризувавши подібні дії «чековою дипломатією».

Варто зауважити,що під час голодної війни Японія дійсноопинилась між двох аогнів та тримала максимально нейтральну позицію. Після припинення протистояння Звходу та Сходу країна відчула можливості реалізувати себе на міжнародній арені. Прийшло усвідомлення розширилися можливостей самостійної зовнішньополітичної діяльності.І якщо в минулому, при вирішенні глобальних проблем на перший план за своїм значенням завжди виходили військові питання врегулювання, тепер багато проблем, що носять глобальний характер вимагали вирішення з використанням економічних механізмів:різних технологій, «ноу-хау»,«софтів» тощо.

## РОЗДІЛ 3

### ГЕОПОЛІТИЧНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ЯПОНІЇ

#### 3.1 Загрози та проблеми Японській суб'єктності в сучасних міжнародних відносинах

Після поразки Японії у Другій світовій війні, країна опинилася під окупацією Сполучених Штатів Америки. Прийнята під натиском американської сили конституція передбачала повне роззброєння та заборону на будь-яке накопичення військової сили. Країна втратила можливість захищати власну безпеку та набула сторожового пса на власній території. Окрім цього, американці розпочали процес реформування, що ознаменувало зовсім не притаманні для Японії тих часів демократичні перетворення. Країна опинилася під ковпаком Заходу.

Процес реформування розпочав викривлення японської культури. В довоєнний та воєнний період в японцях активно виховувалась гордість за свою армію, це проявлялось в настільних іграх, фільмах, дизайну одягу і так далі. Молодше покоління яке виховувалось в таких умовах вбачали в військових своїх героїв. З приходом американців, більша частина цієї культури була заборонена, навіть після закінчення окупації відношення до самої професії військового безповоротно змінилося.[45]

Таким чином, крок за кроком Японія розпочала шлях до втрати власної ідентичності та асимілювати власні цінності під західні. Проблема західного впливу в образі США проявила себе з початку президентства Річарда Ніксона. Одною з особливостей стало повна відсутність діалогу з Японією з питань політики в сторону Китаю. Ця модель формування політики отримала драматичний початок з таємного візиту Кіссінджера до Пекіна в 1971 році. Президент Джиммі Картер і його радник з національної безпеки Збігнев Бжезінський пішли шляхом, прокладеного Ніксоном і

Кіссінджером, оминаючи Японію на шляху до Китаю.Цей зразок «виходження з голови»

Японії, щоб налагодити відносини з Китаєм,був дещо пом'якшеним за президента Рональда Рейгана та Джорджа Буша,але знову був дуже помітним в адміністрації Клінтона. [44]

Ігнорування Японії,як важливого союзника поступово стало буденним.На сучасному етапі Японія продовжує тісну співпрацю з Сполученими Штатами,звісно це важко назвати помилковим орієнтиром, але коли мова йде про суб'єктність країни–тобто про здатність самостійно формувати за реалізувати національні інтереси,варта переоцінити ці кроки.

Помилковим буде вважати,що США є єдиним ворогом японської суб'єктності.Так,проблема полягає у нездатності країни проводити самостійну та не залежну,від інших гравців, політику,що в свою чергу пов'язано з підпорядкуванням Японії до США.Розглядаючи,це питання під іншим кутом багато в чому ця залежність пояснюється тим,що не маючи власної армії та ядерної зброї,Країна вранішнього сонця змушена розраховувати на допомогу США та на їхню«ядерну парасольку». Зокрема,з метою захиститись від КНДР,яка у Блакитній книзі з дипломатії позначена як єдина «загроза» національної безпеки Японії. Натомість на цей захист Японія виступає на підтримку американських міжнародних ініціатив. На полях Організації Об'єднаних Націй, наприклад, ця підтримка виявляється у голосуванні Японії на користь різних резолюцій, запропонованих США та винесенні про-західних проектів. [2]

Отже,взявши до уваги вище сказане, можна зробити висновок, що проблема суб'єктності Японії полягає у відсутності військової сили в країні. На сучасному етапі,новий прем'єр міністр Фуміо Кісіда просуває стратегію Вільного та Відкритого Індो-Тихоокеанського регіону, і він буде рішучим прихильником четвірки, що безсумнівно, вітає новину для

адміністрації Байдена. Дехто вважає його скоріше голубом, ніж яструбом, на відміну від колишнього прем'єр-міністра Абе та його протеже Санае Такаїчі, які змагалися з Кишидою за посаду президента партії

Через тривалу історію існуючої проблеми, населення встигло звикнути та адаптуватися до навколишнього середовища. Відомий японський націоналізм, наприклад феномен «сеппуку», який мав прояви в післявоєнний період, а саме, самогубство письменника Юкіо Місіма, що був проти «ганебної конституції», зокрема відмови від військової сили, на сучасному етапі, перетворився радше в політику патерналізму, при якій населення повністю довірило долю країни політикам та мінімально приймає участь в політичній діяльності. Для сучасних японців не є характерним прояв власної позиції, мітинги, протести на сучасному етапі зустрічаються досить рідко. Подібна поведінка є небезпечною, адже може призвести до повної втрати власних інтересів та ідентичності.

Японія водночас економічно потужна, а й політично залежна країна у сфері безпеки від могутнього союзника, який є її головним економічним суперником. Водночас Японія, хоч і знаходиться в Азії, через багатовікову ізоляцію не може достатньою мірою вважатися азіатською країною. Якщо ситуація залишиться незмінною існує ризик асиміляції цінностей Японії до західних. Країна може опинитися під повним контролем США, та втратити право на самостійну політику. Якщо розглядати народ Японії, як просто населення країни, ця проблема не буде для них життєво важливою, але якщо розглядати народ саме як націю, з її цінностями, менталітетом та історією, то тут існує ризик повного її знищення.

Важливо розуміти, що проблема полягає не лише у «проекції» Сполученими Штатами власних ідеалів на Японію, а також у не ефективності зовнішньополітичної стратегії, яка перетворила Японію на мовчазну країну. Це спостерігається при аналізі публічної дипломатії держави. До сьогодні питаннями публічної дипломатії та м'якої сили в

Японії займаються чиновники, чиї погляди є досить консервативними внаслідок особливості самого роду їхньої діяльності, а також японського менталітету. Намагаючись створити привабливий образ Японії, вони використовують не дуже привабливі для глобальної аудиторії явища. З одного боку, це вже всесвітньо відомі зразки таких явищ молодіжної культури, як аніме або ігри, які з кожним роком втрачають свою актуальність унаслідок стрімкого розвитку технологій, а з ними і світогляду людей. З іншого боку, це явища високого японського мистецтва, для розуміння яких необхідно дуже глибоко зануритись у вивчення історії і традицій держави. [2]

Звісно, в країні вже тривалий час йде процес вирішення проблеми. Японо-американський Союз за 4 десятиліття свого існування зазнав значних змін у бік підвищення в ньому ролі Японії (позбавлення США права втручання у внутрішні справи Японії, акцент на «спільну» відповідальність Токіо і Вашингтона за безпеку Далекого Сходу, право виходу Японії з Пакту, повернення їй адміністративних прав на архіпелаг Рюкю при збереженні там американської військової присутності і т. д.) В історії взаємин двох країн неодноразово зафіксовані випадки ігнорування Вашингтоном інтересів свого союзника, що залишається все-таки на положенні «молодшого партнера», проте Токіо явно не зацікавлений в розірванні Союзу. США по більшій цінні для Японії з економічної точки зору як найбільший ринок збуту японських товарів (до того ж в епоху «холодної війни» Токіо було спокійніше мати над собою американську «атомну парасольку» від таких сусідів, як СРСР і КНР). Водночас, Японія як і раніше цінна для США як єдиний великий союзник на Далекому Сході з військово - політичної точки зору. [9]

І все-таки саме проблема Китаю залишається ключовою як для США, так і для Японії. З одного боку, Китай висуває територіальні претензії до Японії, з іншого — є провідним торговим партнером. Країни АСЕАН, із

якими Японія підтримує найтісніші політичні та економічні зв'язки, не хочуть вибирати між Китаєм і США, побоюючись опинитися між двома вогнями й не маючи впевненості в послідовності позицій Вашингтона. У цих умовах, оскільки триває пандемія, від Японії чекатимуть проактивних ініціатив, буквально філігранної зовнішньої політики, яка дозволить утримувати ситуацію під контролем, доки демократичний світ не подолає наслідків коронавірусу й не повернеться до активного міждержавного діалогу з питань, що становлять загальний інтерес. Партнерство США і Японії у стримуванні КНР буде одним із ключових елементів регіональної та глобальної політики-2021.

На думку місцевих аналітиків, Японія може зберегти і примножити лідерські позиції, тільки інвестуючи в освіту та технології. Вони звертають увагу на відносно новий феномен — вплив «умів» із Японії до Китаю, де пропонують казкові суми за японські таланти. Відзначається, що в КНР витрачається всемеро більше коштів на технологічний розвиток, ніж у Японії, а це ставить під сумнів здатність Японії конкурувати з таким сильним суперником у майбутньому. Цікаво також, що, обговорюючи сучасні технології навчання, які отримали потужний поштовх до розвитку в період пандемії, фахівці підкреслюють необхідність зберегти традицію паперових підручників і письма від руки, оскільки це розвиває розумові здібності та людські якості, допомагає зберегти емоційне здоров'я. У Японії, як і раніше, з величезною увагою ставляться до розвитку людського потенціалу, незважаючи на лідируючі позиції країни в робототехніці (а може, саме з цієї причини). Старіюче населення планують замінювати не роботами, на порядку денному стоїть питання залучення іноземної робочої сили.

### 3.2. Перспективи розвитку геополітичної суб'єктності Японії

На сучасному етапі можна слідкувати за новим етапом розвитку суб'єктності японії. Прихід до влади нового прем'єр міністра внесе в зовнішню та внутрішню політику Японії ковток свіжого повітря .

У 2022 році уряд прем'єр-міністра Японії Кісиди Фуміо об'єднає дві основні політики, які будуть керуватися, разом з подальшою зовнішньою політикою Японії. Одним з них є законопроект про економічну безпеку. Інша – зовнішня політика та політика безпеки, розроблена на основі трьох стратегічних документів – Стратегії національної безпеки (NSS), Керівних принципів програми національної оборони (NDPG) та Середньострокової програми нарощування сил оборони (MTDP). Законопроект про економічну безпеку вже розглянула комісія експертів і зараз знаходиться на законодавчому етапі. З трьох стратегічних документів адміністрація розпочала консультації з експертами та планує внести зміни до НСС до кінця року.

На сьогодні NSS є найважливішим документом для зовнішньої політики Японії. Враховуючи глобальні зміни в міжнародному середовищі, сформована стратегія 2013 року втратила свою актуальність особливо, що є важливим для Японії, розвиток авторитету Китаю, важливим питанням стане ефективність NSS .

В стратегії 2013 року відносини між Китаєм та Японією полягає в тому, що «існує очікування, що Китай поділиться міжнародними нормами та дотримуватиметься їх, а також буде відігравати більш активну та співпрацювати роль у регіональних і глобальних питаннях. З іншого боку, Китай швидко розвиває свій військовий потенціал у широкому діапазоні областей завдяки постійному збільшенню військового бюджету без достатньої прозорості». [56]

Однак ситуація змінилася.Що стосується Тайванської протоки, наприклад,у документі 2013 року коментується посилення економічних зв'язків між протокою, відзначаючи, що «відносини через протоку містять як орієнтацію на стабільність, так і потенційну нестабільність».Таке ставлення до Китаю щодо Тайванської протоки також відрізняється від нинішньої ситуації вийшла за межі того етапу,коли буде достатньо приділяти пильну увагу.

Переглянута NSS повинна буде мати в собі питання взаємодії з Китаєм на основі недавніх обговорень на чотиристоронньому діалозі з безпеки(Quad) та інших форумах.Однак, враховуючи, що святкування 50-ї річниці нормалізації японо-китайських відносин мають відбутися у вересні 2022 року.

Таким чином,Кісіда зіткнеться з важким рішенням щодо того,як висловити позицію Японії щодо Китаю та як описати її майбутню політику щодо відносин у переглянутій НСС.Якщо Японія просто додасть своє ставлення та політику щодо Китаю в рамках нинішніх рамок США та їхніх союзників до НСС без змін,це буде конфліктувати з існуючими взаємовигідними відносинами,заснованими на спільних стратегічних інтересах.Тому є сумніви щодо внесення цього в документ як основи для поточних і майбутніх двосторонніх відносин.[51]

Таким чином,на сучасному етапі Японія обирає утриматися від різких дій в бік Китаю.Питання полягає в тому, як узгодити це з принципами вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону та Quad.Зрештою,Японія,ймовірно,вирішить використовувати «безпечні» вирази, але їй потрібно буде ретельно подумати, як вона збирає свої слова.

Прихід до влади Кішими,продемонстрував його залежність від консервативних лідерів ЛДП.Як перший лідер традиційно ліберальної фракції Кочікай,який став прем'єр-міністром з 1993 року,критики Абе

сподівалися, що Кісіда може повести Японію в новому напрямку. Такі надії досить слабкі.

Щодо зовнішньої політики та політики безпеки Кішіда дотримується індо-тихоокеанського бачення, викладеного Абе та Шугою. Це означає пріоритет альянсу США та відносин з членами Quad, такими як Австралія, яку він відвідує цього тижня. Кісіда нібито підтримав перегляд конституції на знак поваги до Абе, хоча навряд чи ризикне серйозним політичним капіталом, щоб здійснити його. Він також виступає за визнання ракетних ударів по ворожих базах, хоча критики кажуть, що це порушить статтю 9 про мир конституції.

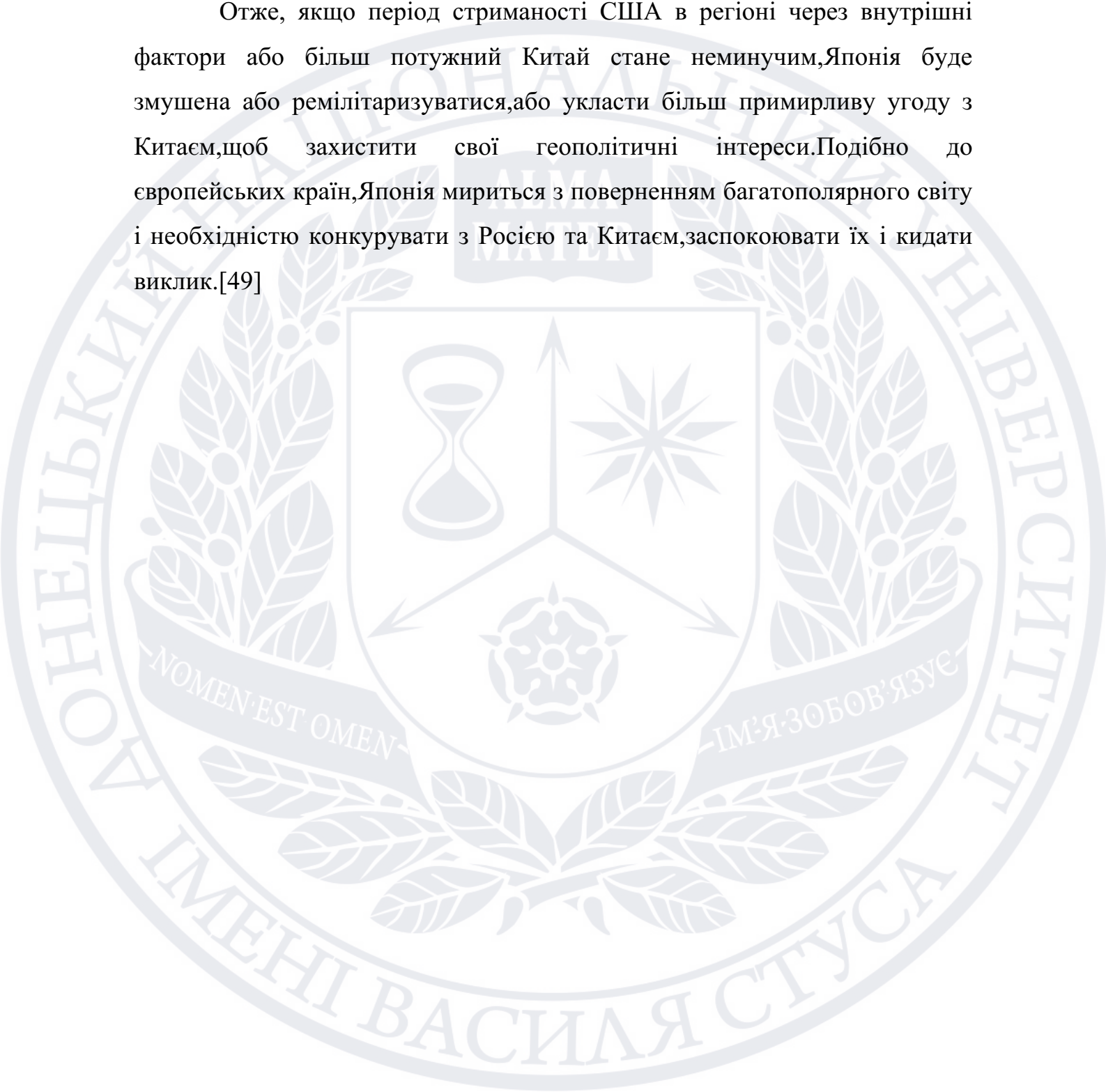
Ще одним важливим питанням для Японії є повільний розвиток економіки, та великий державний борг, ці фактори можуть перешкоджати більш м'язистій японській зовнішній та оборонній політиці. Наприклад, японські сили самооборони намагаються задовольнити свій поточний рівень набору, не кажучи вже про те, щоб збільшити кількість необхідних військовослужбовців і жінок.

Проте, хоча Японія певним чином перебуває під напругою, це не прирікає її на пасивність. Це технологічно розвинене суспільство, яке може використовувати штучний інтелект, робототехніку та інші досягнення, щоб підтримати своє старіє населення, покращити його економічні перспективи та збільшити невелику, але професійну армію. Японія, що перебуває під тиском, може виявитися більш готовою застосувати силу, наприклад, щоб захистити доступ до ресурсів, необхідних її населенню, тому що вона потребує їх як ніколи.

Крім того, якою б спроможна чи нездатна Японія не робила активних зусиль у сфері свого впливу, у неї може не бути вибору. Трамп, лідер японського постачальника оборонних послуг, представляє себе як ненадійного союзника, вимагаючи оплати за захист і сумніваючись у

прихильності Японії миру в Тихому океані, водночас вихваляючи Кім Чен Ина.

Отже, якщо період стриманості США в регіоні через внутрішні фактори або більш потужний Китай стане неминучим, Японія буде змушена або ремілітаризуватися, або укласти більш примирливу угоду з Китаєм, щоб захистити свої геополітичні інтереси. Подібно до європейських країн, Японія мириться з поверненням багатопольного світу і необхідністю конкурувати з Росією та Китаєм, заспокоювати їх і кидати виклик.[49]



## ВИСНОВОК

Визначення найбільш оптимального варіанту політики буде ґрунтуватися на плюсах і мінусах, що впливають із поданого аналізу поточної проблеми, та буде зосереджений не лише на ефективності, але й на реальності його втілення. Назви варіантів політики будуть подані як в українському, так і в англійському перекладі, аби забезпечити якість сприйняття поданого варіанту.

### 1. Політика азіатизму / Policy of Asia-centrism

Цей варіант передбачає відмову від США, як від головного партнера та від заходу, як головного вектору зовнішньої політики Японії. Звісно, на сучасному етапі Японія вже веде плідну співпрацю із своїми сусідами, але цей підхід передбачає зробити вибір на користь Китаю, а не США. Звісно це не вирішує проблеми впливу зовнішніх чинників на формування політичної стратегії країни, але варто зауважити, що КНДР та Японія мають куди більше точок дотику, таких, як культурна, історична та ідеологічна спадщина. Якщо країнам вдасться побороти існуючі конфлікти, та забути образи минулого, обидві держави здобудуть вигідного партнера. На сучасному етапі Японія вже визнає Китай, як одного з головних стратегічних партнерів, як і КНДР не може ігнорувати сильного конкурента в регіоні. Оскільки в проблему відносин Китай-Японія втручається також США, ситуація перетворюється на трикутник, в якому Японія знаходить в самому не вигідному становищі, адже при зіткненні інтересів двох ядерних держав, існує ризик національній безпеці Японії, годі вже говорити про можливу економічну кризу. Проблема даного варіанту полягає у напруженості сучасних Китайсько-Японських відносин. Ситуація з Тайванем, а саме зауваження колишнього Прем'єр міністра Японії Сіндзо Абе є приводом того, що ні

Японія,ні США не зможуть сидіти склавши руки коли материковий Китай нападає на Тайвань. [63]

Для реалізації цього підходу,кабінету міністрів Японії доведеться припинити втручання в Китайсько-Тайванський конфлікт,та притримуватись політики нейтралітету.Важливим буде втриматись,між тиском США,та власними інтересами.Доцільним буде проведення реформування освітньої системи з приводу викладання історії Китайсько-Японських відноси.Варто провести спільні культурні заходи пов'язані з вшанування погиблих у Китайсько-Японських конфліктах.Подібна стратегія може допомогти у налагодженні довірливих стосунків між країнами.Допоможе Японії заручитися військовою підтримкою КНДР та заручитися новими економічними договорами про співпрацю,на більш вигідних умовах.

## 2. Нарощення власної сили / Accumulation of their Hard Power

Варіант запропонованої політики полягає у глобальних змінах як внутрішньої,так і зовнішньої політики країни,які будуть спрямовані в першу чергу на нарощення власної військової сили,та аналювання усіх договорів та законів в середині країні,що перешкоджають цьому.Буде проведено безліч реформ,спрямованих на підвищення політичної системи, освітньої програми,та військової підготовки нових підрозділів.Мова йде не про закриття країни,а про нарощення власного військового потенціалу, та навпаки активізації своєї діяльності на міжнародній арені.Подібні процеси можуть зайняти тривалий проміжок часу та викликати обурення світової спільноти.Аби протидіяти невдоволенням заходу та країн сусідів, варто опиратися на готовність держави вступити до НАТО та розміщення баз організації на власній території.

Варто розуміти,що такий підхід здається не можливим,але з іншого боку Японія поступово йде до цього,як вже вище зазначалося,це можна побачити у позбавленні США права втручання у внутрішні справи

Японії, акцент на «спільну» відповідальність Токіо і Вашингтона за безпеку Далекого Сходу, право виходу Японії з Пакту, повернення їй адміністративних прав на архіпелаг Рюкю при збереженні там американської військової присутності і т. д.

### 3. Політика урівноваження /Balancing policy

Даний варіант полягає у врегулюванні відносин із Сполученими Штатами Америки, в яких обидва будуть мати рівні права. Японія зможе не погіршувати відносини із Заходом, отримуватиме військову підтримку від Америки, але при цьому зможе здійснювати власну політику не залежно від інших акторів. При такому варіанті, проблемою залишається європеїзація японської культури, але цьому можна завадити, ускладнивши в'їзд в країну для іноземців, проводити культурні заходи на тему свого історичного минулого.

Для реалізації цієї політики Кабміну необхідно мінімізувати кількість американських військових на свої території, та збільшити Сили Самооборони Японії. Доречним було б долучити до процесу третю сторону, яка б могла проводити контроль військової присутності США. У вигляді такої сторони, я можу запропонувати Німеччину. Яка має власні військові сили не дивлячись на, схоже з Японією, минуле Другої Світової війни, і яка може стати гарантом виконання обов'язків обох сторін.

Головним елементом цього варіанту буде новий договір між Японією та США, в якому другі будуть зобов'язані надавати військову підтримку, при запиті від Японського уряду, а не на власний розсуд. Японія продовжить фінансувати американських військових на власній території, та буде приймати участь у спільних військових навчаннях і миротворчих акціях на боці США.

На основі проаналізованого матеріалу можна дійти до висновку, що причиною проблеми суб'єктності Японії в сучасному світі стала не здатність самотійно формувати та відстоювати власні національні

інтереси. Проблема існувала не одне десятиліття, але повністю виправити ситуацію було майже неможливим. Країна робила кроки до покращення ситуації і це мало свої плоди.

На сучасному етапі країні потрібне перезавантаження, нове дихання, яке б сколихнуло стереотипні уявлення про японську пасивну політику, але при цьому не втрачаючи власної ідентичності та ідеології. Оскільки держава довгий час знаходилась під впливом заходу, відбувся процес певної європізації, через країна знаходиться тепер на перехресті між Азією та Заходом, не маючи можливості зробити конкретний вибір.

Головною проблемою, реалізації та захисту національних інтересів Японії є вплив зовнішніх чинників. Це можна розуміти як військову присутність США, погрози ядерною зброєю з боку КНДР, територіальні претензії з боку Росії, якщо взяти до цього ще той факт, що Японія може використовувати виключно Soft Power, стає зрозумілим її залежність від американського захисту.

Країна вимагає креативної політичної стратегії та конструктивних японських ініціатив, які знаходять спосіб примирити альянс Японії зі Сполученими Штатами, її економічне партнерство з Китаєм та багатосторонню систему, на якій будується процвітання Японії та Східної Азії.

Найефективнішим для Японії буде продовжувати використовувати виключно Soft Power. Нарощення власного військового потенціалу може призвести до збройних конфліктів, що несе загрозу національній безпеці. В свою чергу обмеження військової присутності США дозволить не розриваючи відносин з Сполученими Штатами зменшити їх вплив на зовнішньополітичні пріоритети країни. Японія поки, що не готова розірвати стосунки з Америкою. Якщо ще взяти до уваги кризу через пандемію COVID-19 варто розуміти, що це може призвести до важких наслідків та потрясінь до яких країна, на сьогоднішній ден не готова. Японії варто ,

шлях діалогу та переговорів збалансувати свої відносини із Сполученими Штатами Америки, та розпочату активізувати свою зовнішню політику на міжнародній арені .



## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агресивна зовнішня політика Японії. Освітній портал Історія Востока Трансформація і модернізація пореформеної Японії (1868-1945)
2. Аналітичний центр ADASTRA “Public diplomacy of Japan: the need to reboot» Japan's public diplomacy: the need to reboot ADASTRA
3. Арская Л. П. Японские секреты управления. — М.: Универсум, 1991.
4. Бунин В.Н. Японо-американский союз безопасности.- М., 2000.- 186с.
5. Вербицкий С.І. Японо-американський військово-політичний союз. - М., 1972. - 320 с.
6. Герст П., Томсон Г. Сумніви в глобалізації. Пер. з англ. — К.: Видво «К.І.С.», 2002.
7. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія О. Г. Білорус, Д. Г. Аук'яненко та ін. — К.: КНЕУ, 2001.
8. Жуков А. Е. Япония в мире: эволюция самооценки. Япония, открытая миру.-М., 2007. С.39-62.
9. Запорізький національний університет «Зовнішня політика Японії»
10. Иванов И.Д., Лебедев И.А., Шаскольский Н.В. Тихоокеанское сообщество: планы и перспективы -М.: Наука, 1987. - 70 с.
11. Іноуті Т. Японська зовнішня політика в умовах американської однополярності -Знайомтеся - Японія. 2000.
12. Кістанов В. Зовнішня політика Японія на рубежі століть-Знайомтеся - Японія. 1998.
13. Комарова Анастасія « Что означает США для Японии»
14. Країни світу: Короткий політико-економічний довідник. - М, 1989. - 456 с.
15. Михеев В. Китай и Япония на фоне глобальных тенденций/ /Мировая экономика и международные отношения -2007.-№4.-С.59

16. Н.В.Овсянников«Демократия Тайсе»:судьба либиализма в Японии в первой половине XX в. ВЕСТН. МОСК. УН-ТА. СЕР. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ. 2008. № 1

17. Носов М.Японія і зовнішній світ:вступаючи у світове співтовариство .Знайомтеся - Японія. 1997.

18. Погорілий М.В. Територіальний Крефлфкт СРСР з Японією в XX ст.НТУ “ХПІ”

19. Пронь,Сергій Вікторович.Міжнародні відносини та зовнішня політика (перша половина XX століття)

20. Резаненко В.Ф.Буддистський категоріально-понятійний апарат в китайсько-японській релігійній традиції, 2005.

21. Резаненко В.Ф.До проблеми семантики ключових понять у дослідженнях релігійно-філософських вчень Далекого Сходу, 2005.

22. Резаненко В.Ф.Сінто в контексті китайсько-японської релігійнофілософської традиції (до проблеми синкретизму), 2005.

23. Сафронов В. П. Американская оккупационная политика в Японии (сентябрь-декабрь 1945 года) - История Японии - История и антропология (istorja.ru)

24. Специфика демократии в Японии: Политический и аксиологический аспекты-Тема диссертации и автореферата по ВАК РФ 23.00.02, кандидат политических наук Биричевский, Дмитрий Анатольевич.

25. Судзукі М.-Процес поглиблення взаєморозуміння нових японо-російських відносин- Проблеми Далекого Сходу. 2001. 12 січня.

26. Сучасні міжнародні відносини:Підручник-Під.ред.А.В. Торкуновим. - М., 1999. - 584 с.

27. Сьомін А. Інтереси Японії в Східній Азії та Китаї-Проблеми Далекого Сходу. 1997. № 1.

28. Тимонина И.Л. Долгосрочная экономическая стратегия Японии и интеграционные процессы в Восточной Азии.-Российский японоведческий журнал.-2011.-№2.-С.38-50.

29. Фусанабі Є. Депресивна дипломатія Токіо.-Знайомтеся - Японія. 2000. 26 квітня.
30. Хорошевський А.-Промови що змінили світ .
31. Шишкіна Г. Простір для уяви .-Японія сьогодні.- 1997. № 5.
32. Що таке японська модель .Резаненко В. Ф., Коваленко О. О. та ін. за ред. Резаненко В. Ф. — К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003.
33. Ю.Онишків.Коллективізм і Японії як необхідна і достатня умова самовираження особистості японського типу
34. Японії.Новий час. № 2956. 2002. 21 липня. Пошук нового дипломатичного підходу у взаємовідносинах з Японією.Пер. Широких М.Д. Часой ільбо. 2001. 16 жовтня.
35. Японський зовнішньополітичний потенціал:цілі,досягнення, завдання .Знайомтеся - Японія. 2001. 12 жовтня.
36. ASEAN Chairman's statement on Conference in Singapore 23 July 2007. URL:[aseansec.org/21807](http://aseansec.org/21807).
37. Atsushi Sunami. Japan's Innovation System: Evolving from Catch-up to Post Catchup:MOF Lecture in Russia, March 23, 2011 . Atsushi Sunami. Moscow, 2011. P. 18.
38. Blog Post by Sheila A. Smith « The Road Ahead for Japan's New Prime Minister»
39. ClearIAS “Current Affairs Notes”The Quadrilateral Security Dialogue (QUAD)
40. Diplomatic Bluebook for1975 Review of Recent Developments in Japan's Foreign Relations December 1976Public Information Bureau Ministry of Foreign Affairs Japan
41. Diplomatic Bluebook  
URL:<https://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/2021>
42. Etnosotsium and international culture, 2017. № 2 (10). p. 122 - 129.

43. Gluschenko Yu. N. State debt and the federal budget deficit in the context of U S financial stability-Glushchenko Yu. N.-Problems of the national strategy. 2012. No. 3 (12). P. 128.

44. Huntington, Samuel P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. —New York: Simon & Schuster, 1996.

45. Japan in International Politics.-The Foreign Policies of an Adaptive State.-2007.-347p.

46. Japan rules the Senkaku.The Japan Times: website. URL: <http://search.japan--times.co.jp/print/ed20110909a1.html>.

47. Japan surrenders, bringing an end to WWII.- History.com Editors.

48. Japan's Geopolitics:Stepping Stones  
URL:<https://www.intelligencefusion.co.uk>

49. Judgment international military tribunal for the far east indictment.- Court House of the Tribunal War Ministry Building .-Tokyo, Japan

50. Kawashima Shin.Japan's National Security Strategy:A Delicate Task.TOKYO REPORT.March 18, 2022

51. Kurlantzick J.Charm Offensive: How China's Soft Power Is Transforming the World .-Joshua Kurlantzick. New Haven: Yale Univ. Press, 2007.

52. Kyoko Hatakeyama -Japan's Quest for a leadership Role in Asia.- World Scientific.-2010y.-487p.

53. Liu Jian. Chinese soft power: components, resources, opportunities.- Liu Jian.-The international system and the soft power of China. Beijing: Shishi Chubanshe, 2006. P 131.(in Chinese).

54. MOF Lecture in Russia, March 23, 2011.-Atsushi Sunami. Moscow, 2011. P. 18.

55. National Security Strategy December 17, 201

56. Objectives and Priorities of Japan's Foreign Policy.-Diplomatic Blue book-Tokyo, 1992.

57. Office of the Historian, Foreign Service Institute United States Department of State .Occupation and Reconstruction of Japan, 1945–52

58. Promotion of International Mutual Understanding and Cultural Exchange.-Diplomatic Blue book - Tokyo, 1972.

59. Review of the Vlasov V.1, monograph «Reflections about Smirnova M. I.»

60. Rybukov S. N. touristic image in view of its cultural and historical peculiari.-Etnosotsium and international culture, 2017. № 2 (10). p. 122 - 129.  
Review of the Vlasov V.1, monograph «Reflections about Smirnova M. I.»

61. Semin A. V. Tokyo - Beijing: the conflict potential persists?.-A. V. Semin.-Problems of the Far East. 2011. № 5. P. 107-108.

62. Shun'ichi Furukawa and Toshihiro Menju (2003), "Decentralization in Japan, Japan's Road to Pluralism: Transforming Local Communities in the Global Era", Tokyo: Japan Center for International Exchange, pp. 21-45.

63. South China Morning Post . Prof Zhang Jun "Why China holds the advantage over America even amid deglobalisation»

64. South China Morning Post . Prof Zhang Jun "Why China holds the advantage over America even amid deglobalisation»

65. stability.-Glushchenko Yu. N.-Problems of the national strategy. 2012. No. 3 (12). P. 128.

66. The Columbia Encyclopedia, шосте видання. Copyright © 2001-05 Columbia University Press.

67. The Japan Lobby in American Diplomacy, 1947-1952

68. Treaty of Peace with Japan Signed at San Francisco, 8 September 1951  
Initial entry into force: 28 April 1952

69. US Policy toward Japan from Nixon to Clinton: An Assessment," New Perspectives on U.S.-Japan Relations; (ed. Gerald L. Curtis), Tokyo: Japan Center for International Exchange, 2000, pp. 1-38

70. Zhang Xinjun. China's Peaceful Rise, Harmonious Foreign Relations and Legal Confrontation.-Xinjun.-Eurasia Review: website. URL: <http://www.eurasi-areview.com>

